

Kohtutäituri eksami programm

Kohtutäituri eksami programm on koostatud kohtutäiturimäärustiku § 75 lg 2 alusel. Programm on liigendatud kaheks alaosaks: 1) täitemenetlus, pankrotiõigus ja tsiviilkohtumenetlus ning 2) tsiviil- ja ühinguõigus. Programm on koostatud eeldusel, et selle alusel eksamiks valmistumisel on ühtlasi omandatud põhiteadmised vastavates valdkondades, mis on vajalikud täiturina töötamiseks. Õppematerjaliks on valitud eelkõige vastavad õpikud, õppevahendid ning seaduste kommentaarid; nendes valdkondades, kus õpikuid ja kommentaare ei ole, on õppematerjaliks peamiselt erialased artiklid, aga ka kohtupraktika analüüsid. Programmis on toodud õppematerjali all konkreetsed Riigikohtu lahendid. Antud lahendite loetelu ei ole ammendav ning õppijal tuleb iseseisvalt viia end kurssi viimaste olulisemate asjakohaste Riigikohtu lahenditega. Oluliseks õppematerjaliks on vastava valdkonna seadused. Ülevaatlikkuse mõttes on programmi alguses esitatud selle üldine struktuur.

Struktuur

I Täitemenetlus, pankrotiõigus, tsiviilkohtumenetlus	3
1. TÄITEMENETLUS.....	3
2. PANKROTIÕIGUS.....	7
3. TSIVIILKOHTUMENETLUS.....	12
II Tsiviilõigus ning ühinguõigus.....	18
4. TSIVIILÕIGUSE ÜLDOSA	18
5. ASJAÕIGUS.....	22
6. VÕLAÕIGUS.....	24
7. PEREKONNAÕIGUS	29
8. PÄRIMISÕIGUS.....	32
9. ÜHINGUÕIGUS.....	34

I Täitemenetlus, pankrotiõigus, tsiviilkohtumenetlus

1. TÄITEMENETLUS

1. Täitemenetlus, selle eeldused, põhimõtted ja alustamine

- 1.1. Sundtäitmise mõiste, olemus ja viisid (eesmärk, koht süsteemis)
- 1.2. Põhiprintsiibid, sh
  - 1.2.1. Formaliseerituse printsiip ja selle kohaldamine täitemenetluses
  - 1.2.2. Proportsionaalsuse printsiip
  - 1.2.3. Kohtutäituri erapooletus
  - 1.2.4. Prioriteedipõhimõte
  - 1.2.5. Menetlusökoonomia põhimõte
- 1.3. Nõuded täitedokumendile, sh täitedokumendi täpsustamine ja vaidlused täitedokumendi üle
- 1.4. Territoriaalne alluvus
- 1.5. Kättetoimetamine, selle põhimõtted täitemenetluse alustamise tingimusena
- 1.6. Täitemenetluse alustamine eritingimustel (nt täitmine õigusjärgluse korral, tingimuslik nõue, samaaegne vastastikune täitmine, ühine omand)
- 1.7. Täitemenetlusosalised, nende õigused ja kohustused

2. Kohtutäituri ja võlgniku õigused ja kohustused, sh meetmed võlgniku vastu sundtäitmise tagamiseks

- 2.1. Teabe nõudmise õigus ja kohustus
- 2.2. Laiaulatuslik selgitamiskohustus
- 2.3. Võlgniku teabe andmise kohustus
- 2.4. Vara nimekiri ja võlgniku vanne
- 2.5. Sunniraha
- 2.6. Läbiotsimisõigus
- 2.7. Manukate või politseiametniku kaasamine
- 2.8. Toimiku pidamise kohustus
- 2.9. Kohtutäituri tasustamine, tasu liigid; täitmine otse sissenõudjale
- 2.10. Kohtutäituri vastutus
- 2.11. Võlgniku õigused ja kohustused täitemenetluse kestel, sh sotsiaalne kaitse

3. Täitemenetluse peatamine ja lõpetamine ning täitmise edasilükkamine, pikendamine ja ajatamine

- 3.1. Kohtutäituri ja kohtu pädevuse piiritlemine
- 3.2. Peatamise ja lõpetamise alused ja kord, tagajärjed
- 3.3. Menetluse peatumise ja lõppemise seosed pankrotimenetlusega
- 3.4. Täitmise edasilükkamise, pikendamise ja ajatamise üldised eeldused

4. Täitemenetlus rahaliste nõuete korral

- 4.1. Vabatahtlikult täitmise tähtaeg ja selle pikendamine
- 4.2. Asjade arestimine
  - 4.2.1. Varale sissenõude pööramise viisid (erisused riigi ja kohaliku omavalitsuse nõuete puhul)
    - 4.2.2. Vara arestimise ulatus
    - 4.2.3. Kasutu arestimise keeld
    - 4.2.4. Ülearestimise keeld
    - 4.2.5. Keelumärked täitemenetluses
    - 4.2.6. Vallasvara arestimise kord
    - 4.2.7. Asjad, millele ei või sissenõuet pöörata
    - 4.2.8. Eelarestimine ja asendusarestimine
    - 4.2.9. Arestipandiõigus
    - 4.2.10. Asjade hindamine
    - 4.2.11. Asjade hoidmine
    - 4.2.12. Arestimise kehtivus ja arestimise tühisuse alused
    - 4.2.13. Asjade vabastamine arestist
    - 4.2.14. Kolmanda isiku vastuväited
    - 4.2.15. Erisused vallas- ja kinnisasjade arestimisel
    - 4.2.16. Kohustus tutvuda kinnistusraamatu seisuga
    - 4.2.17. Arestimise akt ja selle kättetoimetamine
- 4.3. Varaliste õiguste arestimine
  - 4.3.1. Nõuete arestimise eeldused ja kord
  - 4.3.2. Mittearestitavad nõuded
  - 4.3.3. Kolmanda isiku kohustused ja õigused
  - 4.3.4. Sissetuleku mõiste ja selle arestimise erisused; piirangud arestimisel; ülalpeetavad
  - 4.3.5. Väärtpaberite arestimine
  - 4.3.6. Sissenõude pööramine osahinguga osale, hooneühistu liikmelisusele, võõrandamatule õigusele, autori varalistele õigustele, asjaõigusega tagatud nõudele

4.3.7. Rahalistest nõuetest saadava tulemi jaotamine

4.4. Vara müük

4.4.1. Vara müügi viisid

4.4.2. Avalik enampakkumine (aeg, alghind, kuulutus, tagatisraha, parim pakkumine, tühine pakkumine)

4.4.3. Müügist teavitamine

4.4.4. Enampakkumise akt ja selle kättetoimetamine

4.4.5. Enampakkumise nurjumine ja kordusenampakkumine

4.4.6. Ostuhinna tasumine; enampakkumise õiguslikud tagajärjed

4.4.7. Kolmandate isikute õiguste lõppemine ja püsima jäävad õigused

4.4.8. Nõuete rahuldamise järjekord

4.4.9. Tähtajalise ja tingimusliku nõude arvestamine

4.4.10. Jaotuskava koostamine ja selle vaidlustamine; tulemi jaotamine

4.4.11. Erisused vallas- ja kinnisvara müügi korral; sundtäitmisega ühinemine

4.4.12 Kanded kinnistusraamatus

4.4.13. Üüri- ja rendilepingute ülesõtlemine, hüvitised kustuvate õiguste eest

4.4.14. Ostueesõigus täitemenetluses

4.4.15. Kinnisasja sundvalitsemise üldised põhimõtted

4.4.16. Laeva ja õhusõiduki arest ja müük

5. Täitemenetluse mitterahaliste nõuete korral

5.1. Täitedokument valduse väljanõudmiseks

5.2. Üldised põhimõtted valduse väljanõudmisel

5.3. Asendamatud ja asendatavad toimingud

5.4. Lapse üleandmine ja lapsega suhtlemise võimaldamine

5.5. Erisused hagi tagamise menetluses

6. Võlgniku vara tagasivõitmise üldised alused, tähtajad, kord ja tagajärjed

7. Erisused otsuste ja määruste täitmisel väärteo- ja kriminaalasjades

7.1. Asenduskaristus

7.2. Aegumine

8. Täitemenetluslikud õiguskaitsevahendid, tähtajad, esitamise kord ja tagajärjed

8.1. Kohtutäituri tegevuse peale kaebamine (eristamine sundtäitmisega lubamatuks tunnistamise hagist)

8.2. Sundtäitmisega lubamatuks tunnistamine

8.3. Enampakkumise kehtetuks tunnistamine

8.4. Kolmanda isiku õiguskaitse hagid

8.5. Sundtäitmise vaidlustamine täitedokumendis nimetamata isiku poolt

9. Kinnisasja sundvõõrandamise menetlus

9.1 Sundvõõrandatava kinnisasja hindamise menetlus

9.2 Sundvõõrandatava kinnisasja valduse ülevõtmine, sundvõõranditasu väljamaksmine

Õppematerjal

1. A. Alekand. Formaliseerituse printsiibi sisu ja ulatus täitemenetluses. – *Juridica*, 5, 2003, 330-337.
  2. A. Alekand. Proportsionaalsuse printsiip põhiõiguste riive mõõdupuuna täitemenetluses. Tartu Ülikool. Doktoritöö, 2009. Kättesaadav: <http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/10534/Alekandanneli.pdf?sequence=1>
  3. A. Alekand. Täitemenetlusõigus. Õpik. – Tallinn: Juura, 2010.
  4. K. Ikkonen. Sundmüügi põhiseaduslikkus. Tartu Ülikool. Magistritöö, 2005. Kättesaadav: <http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/660/ikkonen.pdf;jsessionid=F841A91B59C37EDD0AFE0F1B3C1DCFE8?sequence=5>
  5. M. Lillsaar. Sundtäitmise lubamatuks tunnistamine. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2011. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
  6. Täitemenetluse seadustik
  7. Kinnisasja sundvõõrandamise seadus
  8. Riigikohtu lahendid
- Teema nr 1: 3-2-1-185-12; 3-2-1-72-03; 3-2-1-26-11; 3-2-1-100-11; 3-2-1-107-12; 3-2-1-140-10; 3-2-1-119-02; 3-2-1-3-03, 3-2-1-134-14, 3-2-1-1-14, 3-2-1-175-13, 3-2-1-4-13, 3-2-1-138-13, 3-2-1-102-15, 3-2-1-40-13, 3-2-1-116-09; 3-2-1-121-16
- Teema nr 2: 3-2-1-140-10; 3-2-1-107-12, 3-2-1-35-15, 3-2-1-144-10, 3-2-1-77-15, 3-2-1-14-11; 3-2-1-32-16; 3-2-1-36-16; 3-2-1-108-15
- Teema nr 3: 3-2-1-79-12; 3-2-1-151-09, p 17; 3-2-1-38-08, 3-2-1-88-13, 3-2-1-75-11, 3-2-1-26-11
- Teema nr 4: 3-2-1-131-12; 3-2-1-162-12; 3-2-1-69-11; 3-2-1-8-10; 3-2-1-14-10; 3-2-1-1-10; 3-2-1-26-14, 3-2-1-164-13, 3-2-1-104-15, 3-2-1-62-15, 3-2-1-135-12, 3-2-1-105-

13, 3-2-1-95-15, 3-2-1-83-14, 3-2-1-18-14; 3-2-1-113-15; 3-2-1-104-15; 3-2-1-19-17; 3-2-1-124-16; 3-2-1-64-16.

Teema nr 5: 3-2-1-101-12; 3-2-1-13-07; 3-2-1-85-12; 3-2-1-113-04; 3-2-1-151-03, 3-2-1-95-14, 3-2-1-4-13, 3-2-1-147-13; 3-2-1-162-15; 3-2-1-122-15.

Teema nr 6: 3-2-1-120-10; 3-2-1-41-13, 3-2-1-41-13; 3-2-1-140-16

Teema nr 7: 3-2-1-79-11

Teema nr 8: 3-2-1-64-12; 3-3-1-15-12; 3-2-1-42-08; 3-2-1-69-11; 3-2-1-31-10; 3-2-1-97-06; 3-2-1-102-09; 3-2-1-60-11, 3-2-1-114-14, 3-2-1-1-14, 3-2-1-85-15, 3-2-1-95-15, 3-2-1-11-15, 3-2-1-139-14, 3-2-1-190-13, 3-2-1-162-12, 3-2-1-17-14; 3-2-1-142-15

2. PANKROTIÕIGUS

1. Pankroti olemus, pankroti väljakuulutamise ja väljakuulutamise tagajärjed

1.1. Pankroti olemus ja pankrotimenetluse üldiseloostus

1.2. Pankrotiavaldus ja selle esitajad

1.3. Ajutise halduri nimetamine

1.4. Pankrotiasja ettevalmistamine

1.5. Ajutine pankrotihaldur

1.6. Pankrotiasjas lahendi tegemine

1.7. Pankrotimäärusest teavitamine

1.8. Pankroti väljakuulutamise tagajärjed

2. Pankrotimenetluse organid

2.1. Pankrotihaldur

2.1.1. Pankrotihaldurile esitatavad nõuded

2.1.2. Pankrotihalduri nimetamine ja kinnitamine

2.1.3. Pankrotihalduri kohustused ja õigused, halduri tasu

2.1.4. Pankrotihalduri tegevuse korraldamine

2.1.5. Pankrotihalduri tegevuse peale kaebamine, halduri vastutus,

Järelevalve halduri tegevuse üle

2.2. Pankrotitoimkond

2.2.1. Pankrotitoimkonna moodustamine ja pädevus

2.2.2. Pankrotitoimkonna liikmete vastutus ja tasu

2.3. Võlausaldajate üldkoosolek

- 2.3.1. Üldkoosoleku pädevus
- 2.3.2. Üldkoosoleku läbiviimine ja otsuste tegemine
- 2.3.3. Esimene üldkoosolek
- 2.3.4. Üldkoosoleku otsuste vaidlustamine

2.4. Kohtu pädevus pankrotimenetluses

3. Võlgniku kohustused, vastutus ja õigused

- 3.1. Teabe andmise kohustus, võlgniku vanne
- 3.2. Kohustus kohal viibida
- 3.3. Sundtoomine ja vahistamine
- 3.4. Kohustatud isikud juriidilisest isikust võlgniku puhul
- 3.5. Ärikeeld
- 3.6. Võlgniku vastutus
- 3.7. Võlgniku õigused

4. Nõuded pankrotimenetluses

- 4.1. Nõuded, mida saab esitada
- 4.2. Nõuete esitamise kord
- 4.3. Nõuete tasaarvestus
- 4.4. Nõuete kaitsmine
  - 4.4.1. Kaitsmise kord
  - 4.4.2. Vaidlused nõuete tunnustamise üle

5. Pankrotivara moodustamine

- 5.1. Pankrotivara mõiste ja selle moodustamise viisid
- 5.2. Vara tagasivõitmine
  - 5.2.1. Tagasivõitmise mõiste ja kord
  - 5.2.2. Tagasivõitmise üldised alused
  - 5.2.3. Tagasivõitmise erialused
  - 5.2.4. Tagasivõitmise tagajärjed
- 5.3. Võlgniku lähikondsed
- 5.4. Pärand
- 5.5. Ühisvara jagamine
- 5.6. Vara välistamine pankrotivarast

6. Pankrotivara valitsemine

- 6.1. Pankrotivara valitsemise mõiste

- 6.2. Vara ja võlgade nimekiri
- 6.3. Halduri ettekanne pankrotivara kohta
- 6.4. Halduri arvepidamiskohustus
- 6.5. Ettevõtte tervendamine ja likvideerimine
- 6.6. Juriidilisest isikust võlgniku tervendamine ja likvideerimine

7. Pankrotivara müük

- 7.1. Vara müügi põhimõtted
- 7.2. Vara müügi kord
- 7.3. Pandiga koormatud eseme müügi erisused
- 7.4. Ettevõtte müük

8. Väljamaksed pankrotivarast

- 8.1. Jaotusettepanek ja selle kinnitamine
- 8.2. Pankrotimenetlusega seotud väljamaksed
  - 8.2.1. Väljamaksete liigid ja väljamaksmise järjekord
  - 8.2.2. Välistamisest ja tagasivõitmisest tulenevad maksed
  - 8.2.3. Elatise maksmine
  - 8.2.4. Massikohustused
  - 8.2.5. Pankrotimenetluse kulud
- 8.3. Nõuete rahuldamine ja jaotis
- 8.4. Võlgnikule tagastatav vara

9. Pankrotimenetluse lõppemine

- 9.1. Pankrotimenetluse lõppemise alused
- 9.2. Lõpparuanne
- 9.3. Pankrotimenetluse tähtaeg ja halduri vabastamine
- 9.4. Toimingud pärast pankrotimenetluse lõppemist ja järeljagamine
- 9.5. Nõuete esitamine ja rahuldamine pärast pankrotimenetluse lõppemist

10. Füüsilisest isikust võlgniku kohustustest vabastamine

- 10.1. Võlgniku kohustustest vabastamise mõiste ja eesmärk
- 10.2. Võlgniku kohustustest vabastamise menetlus
  - 10.2.1. Menetluse algatamine
  - 10.2.2. Usaldusisik
  - 10.2.3. Võlgniku kohustused menetluse ajal
  - 10.2.4. Võlgniku kohustustest vabastamise otsustamine

10.3. Võlgniku kohustustest vabastamise tagajärjed

11. Kompromiss

11.1. Kompromissi mõiste ja eesmärk

11.2. Kompromissi tegemine ja kinnitamine

11.3. Kompromissi tagajärjed

11.4. Järelevalve kompromissi täitmise üle

11.5. Kompromissi tühistamine

12. Piiriülene maksejõuetusmenetlus

12.1. Piiriülese maksejõuetusmenetluse mõiste

12.2. Piiriülese maksejõuetusmenetluse õigusliku regulatsiooni alused

13. Saneerimismenetlus

13.1. Saneerimise eesmärk ja sisu

13.2. Saneerimise algatamine

13.2.1. Algamise eeldused

13.2.2. Algamise tagajärjed

13.2.3. Saneerimisteade

13.3. Saneerimisnõustaja

13.3.1. Isikud, kes võivad saneerimisnõustajaks olla

13.3.2. Saneerimisnõustaja ülesanded

13.4. Saneerimiskava

13.4.1. Saneerimiskava sisu

13.4.2. Nõude ümberkujundamine

13.4.3. Saneerimiskava vastuvõtmine ja kinnitamine

13.4.4. Vastuvõtmata saneerimiskava kinnitamine

13.4.5. Saneerimiskava kinnitamise õiguslikud tagajärjed

13.5. Saneerimismenetluse lõppemine

13.5.1. Saneerimismenetluse ennetähtaegne lõpetamine

13.5.2. Saneerimiskava tühistamine

14. Võlgade ümberkorraldamine

14.1. Võlgade ümberkorraldamise põhimõtted

14.2. Võlgade ümberkorraldamise menetlus

Õppematerjal

1. K. Kerstna-Vaks. Kohtulik järelevalve ja selle seos pankrotimenetluse eesmärkidega. – Juridica, 2005, 9, 655–666.
2. K. Kerstna-Vaks. Pankrotimenetluse kulud - vältimatu osa pankrotimenetlusest. – Juridica, 2008, 6, 390-405.
3. P. Manavald. Maksejõuetusõigusliku regulatsiooni valikuvõimaluste majanduslik põhjendamine. Tartu Ülikool. Doktoritöö, 2011. Kättesaadav: http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/18712/manavald_priit.pdf?sequence=1.
4. P. Manavald. Pilk Eesti maksejõuetusõigusele läbi õigusökonomika prisma. – Juridica, 2008, 6, 383-389.
5. I. Niklus. Saneerimisseaduse eelnõust. – Juridica, 2008, 6, 369–376.
6. T. Saarma. Pankrotimenetluse põhimõtted. – Juridica, 2008, 6, 351-358.
7. P. Varul. Maksejõuetuse areng Eestis. – Juridica, 2013, 4, 234–241.
8. P. Varul. Nõuetest pankrotimenetluses. – Juridica, 2004, 2, 96–102.
9. P. Varul. Pankrotiseaduse uued parandusettepanekud. – Juridica, 2008, 6, 359–368.
10. P. Varul. Pankrotiõiguse probleeme. – Juridica 1999, 8, 376–380.
11. P. Varul. Võlgniku vastutus pankroti korral. – Juridica 2003, 7, 449–456.
12. P. Varul, H. Tohvri, M. Laarmaa. Piiriülene pankrotimenetlus. - Juridica, 2004, 4, 243–251.
13. S. Viimsalu. Piiriülese maksejõuetusmenetluse õiguslikud küsimused. – Juridica, 2008, 6, 415-424.
14. M. Vutt. Pankrotimenetluse raugemise kohtupraktika. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2008. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
15. M. Vutt. Saneerimiskava kinnitamise praktika. Kohtupraktika analüüs. 2011. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
16. M. Vutt. Ärikeeld pankrotimenetluses. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2010. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
17. A. Õunpuu. Põhimaksejõuetusmenetluse probleeme. – Juridica, 2005, 7, 475–487.
18. Saneerimisseaduse eelnõu seletuskiri. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
19. Pankrotiseadus.
20. Saneerimisseadus
21. Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus.

22. Euroopa Liidu Nõukogu 29. mai 2000. a. määrus nr 1346/2000 maksejõuetusemenetluse kohta - EÜT L 160 30/60/2000. Kättesaadav: <http://www.legaltext.ee/text/et/T50781.htm>.

23. Riigikohtu lahendid

Teema nr 1: 3-2-1-38-08; 3-2-1-59-08; 3-2-1-137-12; 3-2-1-1-13; 3-2-1-60-13; 3-2-1-61-13; 3-2-1-57-14; 3-2-1-60-14; 3-2-1-47-15; 3-2-1-12-16,3-2-1-163-16

Teema nr 2: 3-2-1-143-10; 3-2-1-71-11; 3-2-1-82-11; 3-2-1-12-16; 3-2-1-183-15

Teema nr 3: 3-2-1-18-08; 3-2-1-124-09; 3-2-1-188-12

Teema nr 4: 3-2-1-11-08; 3-2-1-42-09; 3-2-1-136-09; 3-2-1-121-10; 3-2-1-60-11; 3-2-1-74-11; 3-2-1-144-11; 3-2-1-70-13; 3-2-1-112-13; 3-2-1-152-13; 3-2-1-58-14; 3-2-1-64-14; 3-2-1-82-14; 3-2-1-2-15; 3-3-4-2-16; 3-2-1-123-16

Teema nr 5: 3-2-1-39-08; 3-2-1-87-08; 3-2-1-90-08; 3-2-1-22-09; 3-2-1-63-09; 3-2-1-110-10; 3-2-1-82-11; 3-2-1-62-12; 3-2-1-36-13; 3-2-1-124-13; 3-2-1-149-13; 3-2-1-151-13; 3-2-1-41,14; 3-2-1-94-14; 3-2-1-17-17; 3-2-1-157-16; 3-2-1-14-16; 3-2-1-74-16; 3-2-1-111-16

Teema nr 7: 3-2-1-20-03; 3-2-1-10-12

Teema nr 8: 3-2-1-38-08; 3-2-1-92-10; 3-2-1-143-10; 3-2-1-122-12; 3-2-1-34-15

Teema nr 9: 3-2-1-167-11

Teema nr 10; 3-2-1-121-11; 3-2-1-92-15

Teema nr 11: 3-2-1-53-05

Teema nr 12: 3-2-1-7-06; 3-2-1-114-11; 3-2-1-114-12

Teema nr 13: 3-2-1-122-09; 3-2-1-28-10; 3-2-1-25-11; 3-2-1-74-13; 3-2-1-164-16

Teema nr 14: 3-2-1-70-15

3. TSIVIILKOHTUMENETLUS

1. Tsiviilkohtumenetluse olulised põhimõtted

1.1. Menetluse avalikkus

1.2. Menetluse kontsentreerimine (mh mõistliku aja ja ökonoomia nõue)

1.3. Võistlev menetlus vs. uurimisprintsiiip

1.4. Dispositiivsus - poolte käsutusvabadus

1.5. Poolte võrdõiguslikkus

1.6. Poolte õigusliku ärakuulamise tagamine

1.7. Õiguse kohaldamine kohtu poolt (*iura novit curia*)

1.8. Menetluse aja seaduse kohaldamine

2. Üldised nõuded kohtule

2.1. Kohtukoosseis asja lahendamisel erinevates astmetes, kohtuametnike pädevus

2.2. Kohtu töökeel

3. Tsiviilkohtumenetluse tagamine

3.1. Kohtu vahendid - trahvimine, sundtoomine, arest

3.2. Menetlusosalise vahendid - vastuväide kohtu tegevusele, menetluse kiirendamise taotlus

4. Menetlustähtajad

4.1. Menetlustähtaegade tähendus ja eristamine materiaalõiguslikest

4.2. Tähtaegade arvutamine

4.2. Tähtaja möödalaskmise tagajärjed

4.3. Kohtu määratud tähtaja muutmine

4.4. Seadusest tuleneva tähtaja ennistamine

4.5. Hilinemisega esitatud taotluse menetlemine TsMS § 331 alusel

5. Kohtualluvus

5.1. Üldine kohtualluvus

5.2. Valikuline kohtualluvus

5.3. Erandlik kohtualluvus, sh kohtualluvus kokkuleppel

5.4. Hagita asjade kohtualluvus

5.5. Rahvusvaheline kohtualluvus

6. Menetluskulud

6.1. Tsiviilasja hind ja selle suurusest sõltuvad menetluskulud

6.2. Menetluskulude koosseis – kohtukulud, kohtuvälised kulud

6.3. Menetluskulude kandmine

6.4. Menetluskulude jaotus

6.5. Menetluskulude kindlaksmääramine

6.5.1. Koos lõpplahendiga

6.5.2. Eraldi menetluses

6.5.3. Hagita asjas

6.6. Riigi õigusabi ja menetlusabi

6.7. Tagatised – menetluskulude tagatis, hagi tagamise- ja viivitamatu täitmise tagatis

7. Menetlusosalised,

7.1. Tsiviilkohtumenetlusõigusvõime ja tsiviilkohtumenetlusteovõime

7.2. Menetlusosaliste õigused ja kohustused

7.3. Hagimenetluse pooled

7.4. Kolmas isik, liigid, menetlusse astumine ja kaasamine

7.5. Hagita menetluses – avaldaja ja asjast puudutatud isikud ja nende kaasamine

8. Esindus kohtus

8.1. Seaduslik esindaja

8.2. Lepinguline esindaja

8.3. Esindaja õiguste ulatus ja selle piiramine

8.4. Nõustaja

9. Tõendamine tsiviilkohtumenetluses

9.1. Eeltõendamismenetlus ja erinõude alusel tõendite kogumine

9.2. Tõendamine kui poole kohustus. Lubatavad erandid tõendamiskoormuse jaotusest.

9.3. Tõendamisest vabastamise alused

9.4. Tõendite liigid

9.5. Tõendite asjakohasus ja lubatavus, tõendite uurimine

9.6. Tõendite hindamine

9.7. Põhistamise mõiste ja kasutamine hagi- ja hagita menetluses

10. Menetlusdokumentide kättetoimetamine

10.1. Menetlusdokumendi kättetoimetamise tähendus, menetlusdokumendi kättetoimetatuks lugemine

10.2. Kättetoimetamise fiktsioonid

10.3. Kättetoimetamise viisid – kohturuumides, elektrooniline, posti teel tähitud kirjaga; kohtutäituri vahendusel, saaja esindajale, erijuhtudel

10.4. Kättetoimetamine menetlusosalise korraldusel

11. Menetlusosaliste taotlused ja avaldused

11.1. Avalduste õigsus – tõekohustuse piirid ja tagajärjed piiride rikkumise eest

11.2. Õigeaegse esitamise kohustus

11.3. Avalduste (menetlusdokumentide) vorminõuded

11.4. Avalduses puuduste kõrvaldamise võimaldamine

11.5. Vastaspoolele võimaluse tagamine avaldusega tutvumiseks

12. Asja läbivaatamine kohtuistungil

12.1. Kohtuistungi pidamise eesmärk, eel- ja põhiistung

12.2. Õigusliku ärakuulamise ja asjaolude väljaselgitamise kohustus

13. Hagimenetlus – hagi ja hagemisõigus

- 13.1. Õiguskaitsevajadus hagi esitamise eeldusena
- 13.2. Hagi liigid – sooritushagi, tuvastushagi, kujundushagi
- 13.3. Haginõuete paljusus, alternatiivsed nõuded
- 13.4. Hagi muutmine, vastuhagi ja vastuväide
- 13.5. Hagi tagamine
  - 13.5.1. Hagi tagamise alus ja õigussuhte reguleerimine menetluse ajaks
  - 13.5.2. Hagi tagamise abinõud
  - 13.5.3. Hagi tagamisega seotud kulud

14. Hagiasja lahendamine maakohtus

- 14.1. Eelmenetluse ülesanded ja põhimõtted
- 14.2. Kohtuistung hagimenetluses
  - 14.2.1. Menetlusosalise istungilt puudumise tagajärjed
- 14.3. Tagaseljaotsuse tegemise eeldused, õiguslikud tagajärjed, vaidlustamise kord
- 14.4. Lihtsustatud menetlused
  - 14.4.1. Kirjalik menetlus
  - 14.4.2. Lihtmenetlus
- 14.5. Hagi läbivaatamata jätmise võimalused ja õiguslik tagajärg
- 14.6. Menetluse lõpetamise alused ja õiguslik tagajärg

15. Kohtulahend

- 15.1. Hagi lahendamise piirid
- 15.2. Kohtuotsus, otsuse lubatavad lihtsustused
- 15.3. Vaheotsus, osaotsus, reservatsiooniga otsus, täiendav otsus
- 15.4. Kohtulahendi viivitamatu täitmine
- 15.5. Kohtulahendi teatavakstegemine ja jõustumine
- 15.6. Kirjalik ja suuline määrus

16. Hagita asjade menetlus

- 16.1. Hagita asja läbivaatamise põhimõtted
- 16.2. Kriteeriumid, mille alusel määratletakse asi hagita asjana, olulisemad hagita asjad
- 16.3. Esialgse õiguskaitse eeldused
- 16.4. Järelevalve kohtu nimetatud isikute üle
- 16.5. Kohtulahend, selle formaalne jõustumine ja selle vaidlustamine

17. Menetlus ringkonnakohtus

- 17.1. Apellatsioonimenetluse piirid

- 17.1.2. Apellatsioonioigus, tähtaeg, vastuapellatsioonkaebuse ulatus
- 17.2. Määruskaebuse läbivaatamise piirid ja kord

18. Menetlus Riigikohtus

- 18.1. Kassatsioonimenetluse olemus ja kassatsiooni alused
- 18.2. Määruskaebemenetluse erisused
- 18.3. Teistmismenetlus

19. Rahvusvaheline õigusabi tsiviilasjades

- 19.1. Tõendite kogumine ja menetlusdokumentide kättetoimetamine välisriigis
- 19.2. Välismaa kohtuotsuse tunnustamine ja täitmine

Õppematerjal

1. M. Kaur. Euroopa täitekorralduse tõend: miks ja millal? – *Juridica*, 2012, 2, 122-126.
2. E. Kergandberg, A. Kangur, S. Lind, K. Saaremäel-Stoilov, V. Saarmets.
Kohtumenetlus. – Tallinn: Juura, 2008.
3. K. Kerstna-Vaks. Hagita menetluse üldised küsimused. Riigikohtu praktika. – *Juridica*, 2011, 5, 390-399.
4. V. Kõve. Tsiviilkohtumenetluse kiirendamise võimalused ja nendega seotud ohud. – *Juridica*, 2012, 9, 659-676.
5. M. Lillsaar. Menetlusabi andmine tsiviilkohtumenetluses. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2010. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
6. A. Pärsimägi. Hagimenetlus. Hagi ja taotluste esitamine. – Tallinn: Juura, 2011.
7. I. Soots. Kohtu selgitamiskohustus hagimenetluses. – *Juridica*, 2011, 5, 323-332.
8. M. Vutt. Hagi ese ja alus ning hagi muutmine kohtupraktikas. – *Juridica*, 2011, 5, 333-343.
9. M. Vutt. Hagi ese ja alus tsiviilkohtumenetluses. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2010.
Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
10. M. Vutt. Hagi menetlusse võtmisest keeldumine või läbi vaatamata jätmise õigusliku perspektiivituse tõttu. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2012. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
11. M. Vutt. Hagi tagamine tsiviilkohtumenetluses. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2009.
Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
12. M. Vutt. Maksekäsu kiirmenetluse kohtupraktika probleeme. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2011. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.

13. M. Vutt. Menetluskulu kindlaksmääramise ja väljamõistmise praktika probleeme tsiviilkohtumenetluses. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2009. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
14. M. Vutt. Tagaseljaotsuste regulatsiooni kohaldamine kohtupraktikas (01.02.2006 jõustunud TsMS kohaselt). Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2007. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
15. M. Vutt. Tsiviilasja lahendamine täitemenetluses TsMS § 405 kohaselt. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2012. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
16. Tsiviilkohtumenetluse seadustik
17. Riigilõivuseadus
18. Riigikohtu lahendid:
  - Teema nr 1: 3-2-1-57-11
  - Teema nr 2: 3-3-1-28-10
  - Teema nr 3: 3-4-1-29-13
  - Teema nr 4: 3-2-1-81-10
  - Teema nr 5: 3-2-1-130-12; 3-2-1-136-10
  - Teema nr 6: 3-2-1-168-12; 3-2-1-123-12
  - Teema nr 7: 3-2-1-58-13; 3-2-1-19-12; 3-2-1-162- 15
  - Teema nr 8: 3-2-1-136-12; 3-2-1-63-13
  - Teema nr 9: 3-2-1-56-15; 3-2-1-129-10; 3-2-1-184-12
  - Teema nr 10: 3-2-1-41-15; 3-2-1-149-13; 3-2-1-74-11
  - Teema nr 11: 3-2-1-13-15
  - Teema nr 12: 2-4-1-25-13; 3-2-1-3-12; 3-2-1-120-16
  - Teema nr 13: 3-2-1-113-11
  - Teema nr 14: 3-2-1-20-12; 3-2-1-18-12; 3-2-1-37-10; 3-2-1-83-16
  - Teema nr 15: 3-2-1-183-14
  - Teema nr 16: 3-2-1-41-05
  - Teema nr 17: 3-2-1-18-14
  - Teema nr 18: 3-2-1-132-14
  - Teema nr 19: 3-2-2-2-14
  - Teema nr 20: 3-2-1-141-10

II Tsiviilõigus ning ühinguõigus

4. TSIVIILÕIGUSE ÜLDOSA

1. Sissejuhatus tsiviilõigusesse

1. Eraõigus õiguskorra osana
2. Tsiviilõiguse mõiste ja süsteem. Üldosa tähendus
3. Tsiviilõiguse edasiarendamine analoogia kaudu

2. Subjektiivne tsiviilõigus

1. Tsiviilõigussuhte mõiste ja sisu
2. Subjektiivse õiguse mõiste ja liigid
3. Nõuded ja vastuväited
4. Õiguste teostamise ja kaitse põhimõtted
5. Õiguste teostamise piirid
  - 5.1. Õiguste teostamise ajalisel piirid
  - 5.2. Õiguste lubamatu teostamine

3. Tehinguõpetuse alused

1. Privaatautonomia põhimõte ja lepinguvabadus
2. Tehingu mõiste ja õiguslik tähendus
3. Tahteavalduse tegemine
4. Tehingute liigid
  - 4.1. Tehingute liigitamise alused
  - 4.2. Ühepoolne ja mitmepoolne tehing
  - 4.3. Kohustustehing ja käsutustehing. Kausaalne ja abstraktne tehing
5. Tehingute tegemine
  - 5.1. Tehingute tegemise viisid. Lepingu sõlmimine
  - 5.2. Ofert
  - 5.3. Aktsept
6. Tehingu vorm
  - 6.1. Vormivabaduse põhimõte ja selle piirangud, vorminõude funktsioonid ja ulatus
  - 6.2. Vormi liigid
  - 6.3. Tehingu vormi järgimatajätmise tagajärjed

4. Tehingute kehtetus

1. Tehingu kehtetuse alused

2. Tühine tehing

- 2.1. Tehingu tühisus vastuolu tõttu seadusest tuleneva keeluga
- 2.2. Tehingu tühisus vastuolu tõttu heade kommete või avaliku korraga
- 2.3. Näilik tehing
- 2.4. Käsutuskeeldu rikkuv tehing

3. Tühistatav tehing

- 3.1. Tehingu tühistamise mõiste ja alused
  - 3.2. Eksimus
  - 3.3. Pettus
  - 3.4. Ähvardus ja vägivald
  - 3.5. Tühistamise kord
  - 3.6. Tühistatava tehingu kinnitamine
- ## 4. Tehingu tühisuse ja tühistamise tagajärjed
- 4.1. Tehingu kehtetus
  - 4.2. Tehingu tagasitaitmine
  - 4.3. Kahju hüvitamise kohustus

5. Esindus

1. Üldpõhimõtted

- 1.1. Esindamise mõiste ja tähendus
  - 1.2. Esinduse eeldused ja tagajärjed
- ### 2. Esindamisel tekkivad suhted
- ### 3. Esindusõigus ja selle alaliigid
- 3.1. Esindusõiguse mõiste
  - 3.2. Esindusõiguse tekkimine ja liigid
  - 3.3. Volitus
  - 3.4. Seadusjärgne esindusõigus
- ### 4. Esindusõiguse lõppemine
- 4.1. Volituse lõppemise alused
  - 4.2. Seadusjärgse esindusõiguse lõppemise alused
  - 4.3. Lõppenud esindusõiguse edasikehtivus
- ### 5. Esindusõigusetu esindus
- ### 6. Esinduse kuritarvitamine

6. Füüsiline isik

1. Isikud tsiviilõiguses, õigussubjektsuse mõiste
2. Füüsilise isiku õigusvõime
3. Füüsilise isiku teovõime mõiste ja tähendus
4. Piiratud teovõime
5. Piiratud teovõimega isikute tehingud
6. Piiratud teovõimega isiku seaduslik esindaja ja tema poolt tehingute tegemine
7. Otsusevõimetu isiku tehing
8. Elukoht ja tegevuskoht

7. Juriidiline isik

1. Juriidilise isiku mõiste
2. Juriidiliste isikute liigid
  - 2.1. Eraõiguslikud juriidilised isikud
  - 2.2. Avalik-õiguslikud juriidilised isikud
3. Juriidilise isiku õigus- ja teovõime
  - 3.1. Juriidilise isiku õigusvõime
  - 3.2. Juriidilise isiku teovõime. Esindusorgan juriidilise isiku teovõime realiseerijana
4. Juriidilise isiku asutamine
5. Juriidilise isiku nimi, asukoht ja tegevuskoht
6. Juriidilise isiku juhtimine
7. Juriidilise isiku organite otsused
8. Juriidilise isiku lõppemine

8. Esemed

1. Esemete mõiste ja liigid tsiviilõiguses
2. Asjad
  - 2.1. Asja mõiste
  - 2.2. Asjade liigid
  - 2.3. Asja osad ja päraldised, asjade kogum
3. Kehatud esemed õiguse objektina
4. Kulutused esemele ja eseme väärtus

9. Tähtaeg ja tähtpäev

1. Tähtaja ja tähtpäeva mõiste
2. Tähtaja liigid
3. Tähtaja ja tähtpäeva määramise võimalused

4. Tähtaja algus
5. Tähtaja lõpp, tähtpäeva määramine
6. Tähtaja peatumine, katkemine, pikendamine ja ennistamine

10. Nõuete aegumine

1. Aegumise mõiste ja tähendus
2. Nõue kui aegumise ese
3. Aegumise õiguslikud tagajärjed
4. Aegumisele tuginemise piirangud
5. Aegumistähtjad
  - 5.1. Tehingust tulenevate nõuete aegumistähtjad
  - 5.2. Seadusest tulenevate nõuete aegumistähtjad
  - 5.3. Erandlikud aegumistähtjad
  - 5.4. Aegumistähtaegade muutmine
  - 5.5. Aegumistähtaegade konkurents
6. Aegumise peatumine ja katkemine
  - 6.1. Aegumise peatumine
  - 6.2. Aegumise katkemine

Õppematerjal

1. P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi, K. Saare. Tsiviilõiguse üldosa. Õpik. – Tallinn: Juura, 2012.
2. P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. Tsiviilõiguse üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. – Tallinn: Juura, 2010.
3. Tsiviilõiguse üldosa seadus
4. Perekonnaseadus
5. Äriseadustik
6. Mittetulundusühingute seadus
7. Sihtasutuse seadus
8. Tulundusühistu seadus
9. Riigikohtu lahendid - 3-2-1-7-16

5. ASJAÕIGUS

1. Asjaõiguse reguleerimisala ja põhimõisted

- 1.1. Asi, asja osa, päraldis, vili.
- 1.2. Asjaõiguste mõiste ning liigitus – omand ja piiratud asjaõigused.
- 1.3. Asjaõiguste ammendava seaduses sätestamise ehk *numerus clausus*'e põhimõte.
- 1.4. Valduse mõiste ja õiguslik tähendus; eristamine omandist. Valduse kaitse kohtulikud ja kohtuvälised abinõud.
- 1.5. Asjaõiguste tekkimine/omandamine.
- 1.6. Käsutustehingu (asjaõiguslepingu) olemus.
- 1.7. Kinnistusraamatu põhiolemus. Avalikkuse ning kinnistusraamatu õigsuse eeldamise põhimõtted. Kannete liigid. Järjekohasüsteem.

2. Omand

- 2.1. Omandi mõiste: omand kui isiku (omaniku) ulatuslikem ning Põhiseadusega tagatud õiguslik võim asja üle. Omandi ulatus ja olulisemad kitsendused.
- 2.2. Omandi liigitused
  - 2.2.1. Kinnisomand vs vallasomand (esemest lähtudes).
  - 2.2.2. Ainuomand vs ühine omand ehk asja kuulumine üheaegselt mitmele isikule. Kaasomand ja ühisomand.
  - 2.2.3. Korteriomand kui kinnisomandi erivorm.
- 2.3. Omandi kaitse
  - 2.3.1. Omaniku õigus nõuda asja välja võõrast ebaseaduslikust valdusest.
  - 2.3.2. Omandi kaitse valduse kaotusega mitteseotud rikkumise korral.
- 2.4. Omandi tekkimine tehingu alusel
  - 2.4.1. Vallasomandi tekkimine tehingu alusel ehk üleandmisega. Omandi reserveerimine (tingimusliku tehingu regulatsioon).
  - 2.4.2. Kinnisomandi tekkimine tehingu alusel asjaõiguskokkuleppe sõlmimise ning kinnistusraamatusse kandmisega.

3. Piiratud kinnisasjaõigused (v.a hüpoteek)

- 3.1. Servituudid ja reaalkoormatised
- 3.2. Hoonestusõigus
- 3.3. Ostueesõigus

4. Pandiõigused

- 4.1. Vallaspandiõigus.

- 4.1.1. Vallaspandi liigid: käsipant, registerpant, sh eraldi kommertspant, õiguste pant, laevahüpoteek.
- 4.1.2. Vallaspandi realiseerimise võimalused: väljaspool täitemenetlust ning täitemenetluse raames.
- 4.2. Kinnispandiõigus ehk hüpoteek.
  - 4.2.1. Hüpoteegi ulatus ja hüpoteegi kohta kinnistusraamatusse kantavad andmed.
  - 4.2.2. Hüpoteegiga koormatud kinnisasja omaniku õigused enne kinnisasjale sissenõude pööramist.
  - 4.2.3. Hüpoteegi seos tagatava nõudega. Hüpoteegi tagamisulatus.
  - 4.2.4. Sundtäitmise hüpoteegiga tagatud nõude rahuldamiseks.

Õppematerjal

1. V. Kõve. Varalise tehingute süsteem Eestis. Doktoritöö. Tartu, 2009. Kättesaadav: <http://dspace.utlib.ee/dspace/handle/10062/8251>.
2. R. Tiivel. Asjaõigus. Loengud. 2., täiendatud trükk. – Tallinn: Juura, 2007.
3. R. Tiivel. Kinnistusraamatuõigus. – Tallinn: Juura, 2005.
4. P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. – Tallinn: Juura, 2010.
5. P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi, T. Puri. Asjaõiguseadus I. Kommenteeritud väljaanne. – Tallinn: Juura, 2014.
6. P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi, T. Puri. Asjaõiguseadus II. Kommenteeritud väljaanne. – Tallinn: Juura, 2014.
7. Asjaõiguseadus
8. Tsiviilseadustiku üldosa seadus
9. Kinnistusraamatuseadus.
10. Korteriomandiseadus
11. Kommertspandiseadus
12. Laeva asjaõiguseadus
13. Täitemenetluse seadustik

6. VÕLAÕIGUS

I. Üldosa

1. Võlaõigus kui õigusvaldkond, võlasuhete üldiseloostus,

- 1.1. Võlasuhete allikad
- 1.2. Võlaõiguse üldpõhimõtted (lepinguvabaduse, mõistlikkuse, dispositiivsuse ja hea usu põhimõte) ja nende kohaldamise praktika

2. Võlasuhte tekkimine lepingust ja võlasuhte sisu

- 2.1. Lepingueelne vastutus (*culpa in contrahendo*) – vastutus läbirääkimistest; vastutus lepingu tühisuse eest
- 2.2. Lepingusõlmimine; lepingu sõlmimine oksjonil
- 2.3. Võlatunnistus (deklaratiivne, konstitutiivne; võla vormistamine laenuks; negatiivne võlatunnistus)
- 2.4. Eelleping
- 2.5. Lepingusõlmimine tüüptingimustel (tüüptingimuste mõiste, lepingu osaks saamine, tüüptingimuste tühisus)
- 2.6. Kohustuste liigid; kaudsed kohustused; lahtiste tingimustega lepingud; praktika ja tavad
- 2.7. Lepingusõlendamise tõlgendamine

3. Kohustuste täitmine

- 3.1. Kohustuste täitmise üldised põhimõtted
- 3.2. Kohustuste täitmine õigele isikule
- 3.3. Täitmise aeg (sissenõutavus, täidetavus, vastastikuste kohustuste täitmise aeg, ennetähtaegne täitmine)
- 3.4. Täitmise koht
- 3.5. Liigi- ja tükiõlg müügilepingus
- 3.6. Täitmine ositi
- 3.7. Täitmise kõrvalküsimused (täitmise kinnitamine, tagamine, tõendamine, kviitung, täitmise kulud)
- 3.8. Alternatiivse kohustuste täitmine (piiritlemine, määramisõigus, õiguslikud tagajärjed) ja piiritlemine täitmise asendamiseks
- 3.9. Lepingusõlendamise kolmanda isiku poolt
- 3.10. Rahaliste kohustuste täitmise erisused
- 3.11. Täitmise lugemine kohustuste katteks
- 3.12. Õigused ja nõuded lepinguliste kohustuste vahetamise muutumisel

4. Kohustuste rikkumine ja õiguskaitsevahendid

- 4.1. Rikkumise mõiste; vastutuse mõiste; vastutus kolmandate isikute eest
- 4.2. Võlausaldaja vastuvõtuviivitus; hoiustamine
- 4.3. Õiguskaitsevahendite kohaldamise süsteem; õiguskaitsevahendite samaaegne kasutamine, heastamise mõju õiguskaitsevahendi kasutamisele
- 4.4. Täitmisnõue ja täitmise parandamise nõue
- 4.5. Lepingust taganemine
  - 4.5.1. Materiaalsed eeldused
  - 4.5.2. Formaalsed eeldused
- 4.6. Lepingu ülesütlemine
  - 4.6.1. Materiaalsed eeldused
  - 4.6.2. Formaalsed eeldused
- 4.7. Kahju hüvitamise nõue
  - 4.7.1. Kahju hüvitamise eesmärk; lepingulise ja lepinguvälise kahju hüvitamise nõude eristamine
  - 4.7.2. Kahju mõiste ja liigid, hüvitamise viis
- 4.8. Kahju hüvitamise nõude sisu
  - 4.8.1. Kahju hüvitamise nõude sisu asja kahjustamisel
  - 4.8.2. Saamata jäänud tulu, puhas majanduslik kahju hüvitatava kahjuna
  - 4.8.3. Kehavigastuse või tervisekahjustusega põhjustatud kahju
  - 4.8.4. Teise isiku surma põhjustamisega tekitatud kahju
  - 4.8.5. Mittevaraline kahju, sh kolmandatele isikutele tekitatud mittevaraline kahju

5. Kohustuse lõppemine

- 5.1. Kohustuse lõppemise õiguslikud alused
- 5.2. Kohustuse lõppemise õiguslikud tagajärjed
  - 5.2.1. Kohustuste lõppemine
  - 5.2.2. Tagasitaitmiskohustuste tekkimine ja sisu
  - 5.2.3. Hüvitamiskohustus tagasitaitmise asemel ja kõrval
- 5.3. Tasaarvestusega kohustuste lõppemine
- 5.4. Kohustus lõppemine poolte kokkuleppega, nõudest loobumisega. Kompromissi õiguslik olemus (lepinguline, kohtulik)
- 5.5. Kohustuste lõppemine isikute kokkulangemisega

6. Kõrvalkohustused

6.1. Kõrvalkohustuste seos põhikohustusega

6.2. Käendusleping

6.2.1. Käenduskohustuse tekkimine, kohustusega ühinemine tagamise eesmärgil

6.2.2. Käendaja vastutus (sh võlgniku pankroti ja saneerimise korral)

6.2.3. Käendaja vastuväited

6.2.4. Käendaja tagasinõue

6.2.5. Käenduskohustuse lõppemine

6.3. Garantii

6.3.1. Garantiilepingu tunnused ja piiritlemine

6.3.2. Garandi vastutus ja vastuväited (materiaalõiguslikud ja menetlusõiguslikud)

6.3.3. Garandi tagasinõue

6.4. Käsiraha

6.5. Leppetrahv

6.5.1. Leppetrahvi mõiste, seos kahju hüvitamise nõudega

6.5.2. Leppetrahvi materiaalsed ja formaalsed eeldused

6.5.3. Leppetrahvi vähendamise nõue

6.6. Nõuete ja kohustuste üleminek

6.6.1. Nõude loovutamise (lepinguline) õiguslik olemus. Nõude üleminek seaduse alusel

6.6.2. Nõude loovutamise õiguslikud tagajärjed, võlgniku kaitse

6.6.3. Tagatiste ja kõrvalõiguste üleminek nõude loovutamisel

6.7. Kohustuse ülevõtmine

6.7.1. Kohustuse ülevõtmise tingimused

6.7.2. Kohustuse ülevõtmise tagajärjed

6.7.3. Kohustuse ülevõtmine kohustusega ühinemisel

6.8. Lepingu ülevõtmine

6.9. Ettevõtte ülevõtmine

7. Isikute paljusus võlasuhtes

7.1. Isikute paljususe liigid

7.2. Osa- ja ühiskohustus; osa- ja ühisnõue

7.3. Solidaarvõlgnikud. Tagasinõue solidaarvõlgnike sisesuhtes. Rikutud solidaarvõlasuhe; solidaarvõlausaldajad

8. Kolmandad isikud võlasuhtes

8.1. Leping kaitsekohustusega kolmanda isiku suhtes

8.2. Leping kolmanda isiku kasuks

II. Võlaõiguse eriosa

1. Müügileping

- 1.1. Müügilepingu mõiste, ese ja eristamine sarnastest lepingutest
- 1.2. Müüja kohustused
  - 1.2.1. Asja üleandmise kohustus
  - 1.2.2. Juhusliku hävimise või kahjustumise riisiko üleminek
  - 1.2.3. Omandi üleandmise kohustus
- 1.3. Ostja kohustused
- 1.4. Vastutus müügilepingu rikkumise eest
  - 1.4.1. Müüja vastutus mittetäitmise eest
  - 1.4.2. Müüja vastutus mittekohase täitmise eest; asja vastavus lepingutingimustele
- 1.5. Ostja õiguskaitsevahendid
- 1.6. Müüja vastutuse ajalised piirid
- 1.7. Müüja vastutus müügigarantii alusel
- 1.8. Õiguse müük; ettevõtte müügileping
- 1.9. Ostueesõigus

2. Vahetusleping

3. Üürileping

- 3.1. Üürilepingu mõiste ja eristamine muudest kasutuslepingutest (üürileping ja rendileping)
- 3.2. Üürilepingute erinevad liigid

4. Üürilepingu vorm

5. Lepingupoolte õigused ja kohustused

- 5.1. Üürileandja kohustused
- 5.2. Üürniku kohustused
- 5.3. Üür
  - 5.3.1. Üür ja kõrvalkulud
  - 5.3.2. Üüri suuruse muutmine või muutumine lepingu kestel
  - 5.3.3. Muutmine ehk üüri ühepoolne tõstmine; üüri muutmise vaidlustamine

6. Üürilepingu lõppemine ja lõpetamine

- 6.1. Tähtajaline üürileping
- 6.2. Määramata tähtajaga üürileping

6.3. Eluruumi üürilepingu ülesütlemise vaidlustamine

7. Rendileping; rendilepingu mõiste ja erisused võrreldes üürilepinguga

8. Liisinguleping

8.1. Liisingulepingu mõiste, liisingusuhtes osalevate isikute vahelised suhted,

liisingulepingu põhitüübid

8.2. Lepingupoolte õigused ja kohustused

8.3. Liisitud asjaga seonduvad riskid ja nende jaotus lepingupoolte vahel

8.3.1. Liisitud asja puudusega seonduvad riskid

8.3.2. Liisitud asja hävimine ja sellega võrdsustatud juhud (vargus, kaotsimine)

8.4. Liisingulepingu ülesütlemise tagajärjed

9. Laenuleping ja krediidleping

9.1. Laenulepingu mõiste

9.1.1. Poolte õigused ja kohustused

9.1.2. Laenulepingu lõppemine ja lõpetamine

9.1.3. Tarbijakrediit

10. Teenuste osutamise lepingud

10.1. Teenuste osutamise lepingute süsteem (käsundusleping, töövõtuleping), eristamine

10.2. Käsundusleping

10.2.1. Käsunduslepingu mõiste, tüüpilised käsundussuhted

10.2.2. Poolte õigused ja kohustused

10.2.3. Vastutus käsunduslepingu rikkumise eest

10.3. Töövõtuleping

10.3.1. Töövõtulepingu mõiste, eristamine sarnastest lepingutest

10.3.2. Töövõtja kohustused; tellija kohustused

10.3.3. Vastutus töövõtulepingu rikkumise eest

10.3.3.1. Töövõtja vastutus töövõtulepingu mittetäitmise puhul

10.3.3.2. Töövõtja vastutus töö puuduste eest (töövõtulepingu mittenõuetekohane täitmine)

10.3.3.3. Töövõtja vastutuse ajalised piirid

10.3.4. Tellija õiguskaitsevahendid müüja vastutuse puhul

10.3.5. Töövõtja vastutus töövõtugarantii alusel

10.3.6. Tellija vastutus töövõtulepingu rikkumise eest

Õppematerjal

1. I. Kull, M. Käerdi, V. Kõve. Võlaõigus I. Üldosa. – Tallinn: Juura, 2004.
2. Lepingud: näidised ja kommentaarid: [trükis, elektrooniline teavik]. Tallinn: Käsiraamatute Kirjastus, 2007.
3. P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. – Tallinn: Juura, 2010.
4. P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi, K. Saare. Tsiviilõiguse üldosa. Õpik. – Tallinn: Juura, 2012.
5. P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. Võlaõigusseadus. Üldosa. I. Kommenteeritud väljaanne. – Tallinn: Juura, 2006.
6. P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. Võlaõigusseadus. II. Kommenteeritud väljaanne. – Tallinn: Juura, 2007.
7. Võlaõigusseadus

7. PEREKONNAÕIGUS

1. Perekonnaõiguse üldkõsimumused

- 1.1. Põhimõisted: perekond, abielu, sugulus, hõimlus
- 1.2. Perekonnaseisutoimingute õigus
  - 1.2.1. Perekonnaseisuasutused
  - 1.2.2. Perekonnaseisukanne
- 1.4. Vaidluste lahendamine perekonnaõiguses. Kohtualluvus

2. Abielu

- 2.1. Abielu sõlmimine
- 2.2. Abielu kehtetus

3. Abikaasade vastastikkused õigused ja kohustused

- 3.1. Abikaasade isiklikud õigused (ehk abielu mittevaralised tagajärjed)
  - 3.1.1. Perekonnanime valiku õigus
  - 3.1.2. Abieluga seonduvad (muud) mittevaralised tagajärjed: abieluline kooselu
- 3.2. Abielu varalised tagajärjed, mis ei seonu konkreetse varasuhtega
  - 3.2.1. abikaasa ülalpidamine (perekonna ülalpidamise kohustus)

(erista: ülalpidamiskohustus abikaasade lahuselu korral ja lahutatud abikaasa ülalpidamine)

3.2.2. Tehingud perekonna vajaduste rahuldamiseks

3.2.3. Hoolduskohustuse ulatus

3.2.4. Abikaasa seaduslik pärimisõigus, abikaasa õigus eelosale, abikaasa õigus sundosale

3.2.5. Lahuselu õiguslikud tagajärjed

4. Abieluvaraõigus

4.1. Abieluvararežiimide erinevad mudelid

4.2. Abieluvarasüsteemid perekonnaseaduses

4.2.1. Varühisus: ühisvara valdamine, kasutamine, käsutamine ja jagamine;

4.2.2. Soetisvara tasaarvestamise süsteem;

4.2.3. Varalahusus

4.2.4. Tsiviiltäitemenetlus ühise omandi puhul

4.2.5. Pankrotimenetlus ühe abikaasa suhtes

4.3. Lepinguline abieluvaraõigus

4.3.1. Abieluvaralepingu mõiste

4.3.2. Abieluvaralepingu sõlmimine

4.3.3. Abieluvararegister. Abieluvararegistri kande õiguslik tähendus

5. Mitteabieluline kooselu

5.1. Mitteabielulise kooselu reguleerimise normatiivsed tasandid

5.1.1. Mitteabielulisele kooselule kohaldatav seadusjärgne regulatsioon

5.1.2. Mitteabielulise kooselu lepinguline regulatsioon

5.2. Kooselupartnerite omavahelised suhted

5.3. Kooselupartnerite suhted kolmandate isikutega

5.4. Tsiviiltäitemenetlus seltsinguvara puhul

6. Lapse õiguslik seisund

6.1. Põlvnemine

6.2. Vanemate ja laste isiklikud õigused ja kohustused

6.2.1. Hooldusõiguse mõiste, põhimõtted ja kuuluvus

6.2.2. Hooldusõiguse teostamine

6.2.3. Vanem lapse seadusliku esindajana

6.2.4. Lapse väljaandmise nõue ja lapse suhtlemise määramine

6.2.5. Varahooldusõigus

6.2.6. Vanema hooldusõiguse piiramine

6.3. Ülalpidamiskohustused

6.3.1. Vanema ülalpidamiskohustus lapse suhtes

6.3.1.1. Kohustuse olemus;

6.3.1.2. Elatise kokkulepe ja selle sundtäidetavus;

6.3.1.3. Elatise maksmine ja selle väljamõistmise kriteeriumid;

6.3.1.4. Lapse sünni puhune ülalpidamiskohustus.

6.3.2. Elatisnõuded

6.3.2.1. Kohtutäituri toimingud elatisnõuete täitmisel

6.3.2.2. Õiguste piiramine lapse elatise võlgnevuse korral

6.3.2.3. Elatisabi – kohtutäituri roll elatisabi taotlemisel, maksmisel; välisriigist laekuva elatise vahendamine

6.3.3. Teiste perekonnaliikmete ülalpidamiskohustused

7. Eestkoste

7.1. Eestkoste üldpõhimõtted ja määramise tingimused

7.2. Isikud, kelle üle seatakse eestkoste

7.3. Eestkostja õigused ja kohustused

7.4. Erieestkoste

Õppematerjal

1. T. Göttig, T. Uusen-Nacke. Perekonnaõiguse seosed teiste tsiviilõiguse valdkondadega. – Juridica 2010, 2, 86-101.
2. L. Hallik. Abikaasade varasuhete probleemidest Riigikohtu praktikas. – Kohtute aastaraamat, 2008, 100-109.
3. L. Hallik. Lahutatud abikaasa ülalpidamine Eestis. Võrdlus Euroopa perekonnaõiguse printsiipidega abielu lahutamise ja lahutatud abikaasa ülalpidamise kohta. – Juridica, 2006, 5, 329-339.
4. P. Kama, K. Kullerkupp. Vabaabielu versus abielu: varalised suhted muutuvate kooseluvormide kontekstis. – Juridica, 2002, 6, 359-368.
5. A. Olm. Mitteabieluline kooselu ja selle õiguslik regulatsioon. Justiitsministeerium. Tallinn, 2009. Kättesaadav: <http://www.just.ee/35424>.

6. K. Piho. Ühisvara jagamine – maa- ja ringkonnakohtute praktika alates 1. juuli 2010. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2013. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
7. R. Tiivel. Abikaasade varasuhetest abieluvararegistri ja kinnistusraamatu valguses. – Juridica, 2005, 7, 439-450.
8. M. Vutt. Tehingu tegemiseks nõusoleku andmise menetlus kohtus. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 2011. Kättesaadav: www.riigikohus.ee.
9. K. Kullerkupp, T. Uusen-Nacke, K. Kerstna-Vaks. Ühisvara, eraldi võlad: võlausaldajate nõuete rahuldamine ühisvara arvel. Juridica VII/2016
10. Perekonnaseaduse eelnõu seletuskirjad. Kättesaadav: www.riigikogu.ee.
11. Perekonnaseisutoimingute seaduse eelnõu seletuskiri. Kättesaadav: www.riigikogu.ee.
12. Perekonnaseadus
13. Perekonnaseisutoimingute seadus
14. Perekonnaseaduse seadus
15. Nimeseadus
16. Riigikohtu lahendid: teema nr 7 – 3-2-1-119-15, 3-2-1-111-16

8. PÄRIMISÕIGUS

1. Pärandi omandamine

- 1.1. Pärimise mõiste
- 1.2. Pärandaja mõiste
- 1.3. Pärandvara mõiste
- 1.4. Pärandi avanemise aeg ja koht.
- 1.5. Pärimise liigid
  - 1.5.1. Pärimiselepingujärgne
  - 1.5.2. Testamendijärgne
  - 1.5.3. Seadusjärgne

- 1.6. Pärandi vastuvõtt
- 1.7. Pärandist loobumine.

2. Pärimismenetlus

- 2.1. Pärimismenetlus notari juures
  - 2.1.1. Algatamine (pädev notar, algatamiseks õigustatud isikud, algatamise vormistamine)
  - 2.1.2. Info kogumine

- 2.1.3. Pärimistunnistuse väljaandmine
- 2.2. Pärandi hoiumeetmed
  - 2.2.1. Algamise alused ja algatamiseks õigustatud isikud
  - 2.2.2. Hoiumeetmete liigid
  - 2.2.3. Lõpetamine
- 3. Pärija vastutus pärandiga seotud kohustuste eest**
  - 3.1. Piiramatu vastutus
    - 3.1.1. Üldised alused
      - 3.1.1.1. Pärimismenetlusega seotud kohustused
      - 3.1.1.2. Pärandaja kohustused
    - 3.1.2. Edasilükkavad vaided
  - 3.2. Piiratud vastutus
    - 3.2.1. Pärijale viimse tahtega pandud kohustuste puhul
    - 3.2.2. Pärandi inventuuri korral
    - 3.2.3. Pärandvara pankroti või selle raugemise korral
  - 3.3. Võlgadega ülekoormatud pärija vastutus oma kohustuste eest
    - 3.3.1. Pärandist loobumise korral
    - 3.3.2. Kaaspärimise korral
  - 3.4. Pärandi inventuuri läbiviimine
    - 3.4.1. Inventuuri määramise alused hoiumeetmete raames ja pärija nõudel notariaalses pärimismenetluses
    - 3.4.2. Inventuuri tegija õigused, kohustused ja vastutus
    - 3.4.3. Inventuuri käigus koostatava pärandvara nimekirjale esitatavad nõuded; pärandvara nimekirja kantava vara hindamine
    - 3.4.4. Inventuuri läbiviimise eest makstava tasu suuruse määramine ja tasu maksmise kord

Õppematerjal

- 1. U. Liin. Pärimisõigus. – Tallinn: Ilo, 2005.
- 2. T. Mikk. Pärimisõigus. 2., täiendatud trükk. – Tallinn: Sisekaitseakadeemia 2012.
Kättesaadav: www.sisekaitse.ee.
- 3. Pärimisseadus
- 4. Riigikohtu lahendid: 3-2-1-41-10

9. ÜHINGUÕIGUS

1. Äriregister

- 1.1. Registri pidamise kord
- 1.2. Kannete tegemine
- 1.3. Kannete õiguslik tähendus
- 1.4. Kandemääruste vaidlustamine
- 1.5. Ettevõtja vastutus

2. Täis- ja usaldusühing

- 2.1. Täis- ja usaldusühingu olemus ja asutamine
- 2.2. Täis- ja usaldusühingu juhtimine
- 2.3. Osanike vastutus

3. Osühing

- 3.1. Osühingu olemus ja asutamine
- 3.2. Osa, selle võõrandamine ja pantimine
- 3.3. Osanike võrdse kohtlemise põhimõte
- 3.4. Osakapitali sissemaksmine
- 3.5. Ülekurss osade väljalaskmisel
- 3.6. Osa eest tasumisega viivitamise tagajärjed
- 3.7. Sissemakseid tegemata asutatud osühing ja kapitali sissemaksmise nõue
- 3.8. Osanikele väljamaksete tegemine
- 3.9. Ebaseaduslike väljamaksete tagastamine
- 3.10. Netovara ja selle alla nõuete vähenemise tagajärjed
- 3.11. Reservkapital
- 3.12. Vabatahtlikud reservid
- 3.13. Oma osa omandamine ja tagatiseks võtmine
- 3.14. Ühine osa
- 3.15. Osaniku teabeõigus
- 3.16. Osühingu juhtorganid ja nende pädevus
- 3.17. Osanike otsuste tegemine, otsuste tühisus ja kehtetuks tunnistamine
- 3.18. Osühingu juhatuse liikme ametiaeg, valimine ja tagasikutsumine
- 3.19. Juhatuse liikmete kohustused

- 3.20. Juhatuse liikme vastutus
- 3.21. Osaniku vastutus
- 3.22. Vastutus osaühingu kahjustamise eest osaühingu tegevuse mõjutamise kaudu
- 3.23. Osakapitali suurendamise vormid, osa märkimine, sissemaksete tegemine
- 3.24. Fondi emissioon
- 3.25. Osakapitali vähendamise vormid, väljamaksete tegemine

4. Aktsiaselts

- 4.1. Aktsiaseltsi olemus ja asutamine
- 4.2. Aktsia, selle võõrandamine ja pantimine
- 4.3. Aktsionäride võrdse kohtlemise põhimõte
- 4.4. Aktsiakapitali sissemaksmine
- 4.5. Ülekurss aktsiate väljalaskmisel
- 4.6. Aktsia eest tasumisega viivitamise tagajärjed
- 4.7. Aktsionäridele väljamaksete tegemine
- 4.8. Ebaseaduslike väljamaksete tagastamine
- 4.9. Laenukeeld aktsiaseltsis
- 4.10. Netovara ja selle alla nõuete vähenemise tagajärjed
- 4.11. Reservkapital
- 4.12. Vabatahtlikud reservid
- 4.13. Oma aktsia omandamine ja tagatiseks võtmine
- 4.14. Ühine aktsia
- 4.15. Aktsionäri teabeõigus
- 4.16. Aktsiaseltsi juhtorganid ja nende pädevus
- 4.17. Üldkoosoleku otsuste tegemine, otsuste tühisus ja kehtetuks tunnistamine
- 4.18. Juhatuse liikme ametiaeg, valimine ja tagasikutsumine
- 4.19. Nõukogu liikme ametiaeg, valimine ja tagasikutsumine
- 4.20. Juhatuse ja nõukogu liikme kohustused
- 4.21. Juhatuse liikme vastutus
- 4.22. Nõukogu liikme vastutus
- 4.23. Aktsionäri vastutus
- 4.24. Vastutus aktsiaseltsi kahjustamise eest aktsiaseltsi tegevuse mõjutamise kaudu
- 4.25. Aktsiakapitali suurendamise vormid, aktsia märkimine, sissemaksete tegemine
- 4.26. Fondi emissioon

4.27. Aktsiakapitali vähendamise vormid, väljamaksete tegemine

4.28. Aktsiate ülevõtmine rahalise hüvitise eest (menetlus, hüvitise määramine)

5. Tulundusühistu

5.1. Mõiste, asutamine ja liikmed

5.2. Juhtimine

5.3. Lõpetamine

6. Äriühingute lõpetamine

6.1. Lõpetamise alused

6.2. Sundlõpetamine

6.3. Likvideerijate määramine ja tagasikutsumine

6.4. Likvideerijate kohustused

6.5. Nõuete esitamine ja väljamaksete tegemine

6.6. Äriühingu tegevuse jätkamine

6.7. Äriühingute kustutamine äriregistrist registripidaja poolt

7. Filiaal

7.1. Filiaali olemus ja asutamine

7.2. Filiaali juhataja määramine ja tagasikutsumine

7.3. Filiaali juhataja kohustused

7.4. Filiaali likvideerimine ja registrist kustutamine

8. Ühinemine, jagunemine ja ümberkujundamine

8.1. Ühinemise olemus ja menetluse põhietapid

8.2. Ühinemise õiguslikud tagajärjed

8.3. Kahju hüvitamine ühinemisel

8.4. Jagunemise olemus ja menetluse põhietapid

8.5. Jagunemise õiguslikud tagajärjed

8.6. Jagunemisel osalevate ühingute vastutus

8.7. Kahju hüvitamine jagunemisel

8.8. Ümberkujundamise olemus ja menetluse põhietapid

8.9. Kahju hüvitamine ümberkujundamisel

9. Mittetulundusühing ja sihtasutus

9.1. Mõiste ja asutamine

9.2. Mittetulundusühingu liikmed ja sihtasutuse asutajad

9.3. Juhtimine

9.4. Lõpetamine

Õppematerjal

1. A. Vutt. Vabatahtlik reserv kui omakapitali nõuete täitmise üks võimalus. –
Maksumaksja 2010, 1, 35–36.
2. A. Vutt, M. Vutt. Ühinemine ja jagunemine Eesti registri- ja kohtupraktika peeglis. –
Juridica 2009, 3, 173–180.
3. Äriõigus. Näidised ja kommentaarid. – Tallinn: Äripäeva Kirjastus.
4. Äriseadustik
5. Tulundusühistu seadus
6. Mittetulundusühingute seadus
7. Sihtasutuse seadus